

Media: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,65,68-69 **Published at:** 26-01-2025
Author: **Surface:** 2158.87 **Circulation:** 32170
Subjects: cm²

Βαλεντίνα Αλφέρι

Ειδική των εκδόσεων

**«Ο Καμιλέρι
έγραφε σαν
υπνωτισμένος»**

→ **B2** ΣΕΛ. 14-15

ΒΙΒΛΙΑ

«Ο Καμιλέρι έγραφε σαν υπνωτισμένος»

Η ΙΤΑΛΙΔΑ ΑΤΖΕΝΤΙΣΣΑ ΒΑΛΕΝΤΙΝΑ ΑΛΦΕΡΙ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΦΙΛΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΤΗΣ, ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ, ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΜΑΡΚΑΡΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΧΑΡΙΤΟΥ

ΣΕΛ. 14-15

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: MILENA COCOZZA

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Από τον Καμιλέρι στον Μάρκαρη, και από το αστυνομικό στο ιστορικό μυθιστόρημα. Η λογοτεχνική πράκτορας **Βαλεντίνα Αλφέρι** μιλάει για τη λογοτεχνία της εποχής μας στις δύο πλευρές της Αδριατικής

Της Λαμπρινής Κουζέλη

«**Λ**έγε με Τειρεσία. Με τον τρόπο του Μέλβιλ, εκείνου του συγγραφέα του Μόμπι Ντικ...». Τον Ιούνιο του 2018, ο 93χρονος Αντρέα Καμιλέρι (1925-2019), τυφλός ήδη ο ίδιος, φορώντας μαύρα γυαλιά, στέκεται στο αρχαίο ελληνικό θέατρο των Συρακουσών, μόνος ενώπιον 5.000 θεατών, στην παράσταση «Μια ουσία για τον Τειρεσία» που είχε γράψει ο ίδιος. «Ήταν άλλη μια χειρονομία αναγνώρισης προς τον ελληνικό πολιτισμό που είχε διαμορφώσει τη σκέψη του» σχολιάζει σήμερα η Ιταλίδα Βαλεντίνα Αλφέρι, συνεργάτιδά του τα τελευταία 18 χρόνια της ζωής του. «Αυτή η αίσθηση του χρέους», συνεχίζει, «τον ώθησε, με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, σε μια μαχητική αρθρογραφία, με την οποία παρακινούσε τους Ιταλούς να μην παρατήσουν την Ελλάδα, υπενθυμίζοντας τη σημασία της για την Ευρώπη».

Η γενναιοδωρία του συγγραφέα

Η ίδια ξεκίνησε τη συνεργασία μαζί του βοηθώντας τον τα απογεύματα στη σύνταξη δελτίων τύπου και στην προετοιμασία των συνεντεύξεων. «Σιγά σιγά άρχισε να μου διαβάζει τα κείμενα που έγραφε το πρωί. Ήμουν η πρώτη του αναγνώστρια. Εξί-επτά χρόνια αργότερα, είχα μπει βαθιά μέσα στο έργο του και είχα αρχίσει να κατακτά και την ιδιαίτερα – καθαρά δική του επινόηση – εκδοχή της σιουλιθάνικης διαλέκτου, τα “βηγκατέζε” [ο.α.: από τη φανταστική πόλη Βηγκάτα που ζει ο επίθετος Μονταλμπάνο], που μιλούσι οι χαρακτήρες των μυθιστορημάτων του. Σταδιακά, άρχισα να τον βοηθώ στην έρευνα των αστυνομικών και των ιστορικών μυθιστορημάτων του, και τα τελευταία πέντε χρόνια της ζωής του, όταν πια ήταν τυφλός, εγώ του διάβαζα κι εκείνος μου υπαγόρευε τα βιβλία του. Συνεργαστήκαμε στενά στα τέσσερα τελευταία μυθιστορήματα του Μονταλμπάνο και ήταν εντυπωσιακή η εξαιρετική αντίληψη του χώρου που είχε, το πώς υποθέτω τους χαρακτήρες του με ακρίβεια στη σκηνή, ασφαλώς λόγω της μεγάλης εμπειρίας του ως σκηνοθέτη. Ξεκινούσε ένα μυθιστόρημα και με παρότρυνε να το συνεχίσω, και είμαι ευγνώμων γι’ αυτή τη συνεργασία που μου ενέπνευσε πολλή εμπιστοσύνη στον εαυτό μου. Αυτό ήταν χαρακτηριστικό της γενναιοδωρίας του Καμιλέρι, ενός ανθρώπου που διατήρησε μέχρι το τέλος την περιέργεια και το ενδιαφέρον για τους άλλους. Ενδεικτικό είναι πως στο τέλος των συνεντεύξεων που έδινε έλεγε στον συνεντευξιαστή: “Λοιπόν, πες μου τώρα για σένα”».

Στα ελληνικά κυκλοφόρησε μόλις ένα ιστορικό μυθιστόρημα του Καμιλέρι, η **Επανάσταση της σελήνης** (μτφρ. **Φωτεινή Ζερβού**, εκδ. Πατάκη), με πρωταγωνίστρια μια ιστορική προσωπικότητα του 17ου αιώνα, την **Ελεονώρα ντι Μόρα**. «Ήμουν έγκυος στην κόρη μου όταν γραφόταν το μυθιστόρημα, μια ιστορία για μια γυναίκα, και το θυμάμαι πολύ καλά» λέει η Βαλεντίνα Αλφέρι. «Ο Καμιλέρι το έγραφε σαν υπνωτισμένος. Τα ιστορικά μυθιστορήματά του δεν είναι το ίδιο γνωστά με τα αστυνομικά του, ήταν όμως μια ισχυρή φλέβα της δημιουργικής του δραστηριότητας. Εκκινούσε πάντοτε από ένα ιστορικό γεγονός

και ύστερα διάβαζε πάρα πολύ, εξαντλητικά, βοηθώντας στην εποχή και μετακινώντας από το ένα ιστορικό γεγονός σε ένα άλλο συμπληρώνοντας μυθολογικά τα κενά αλλά με τέτοια ακρίβεια και πίστη στην ιστορική αλήθεια που είχε κερδίσει τον σεβασμό των επιστημόνων ιστορικών. Η 27χρονη **Ελεονώρα ντι Μόρα**, χήρα του αντιβασιλέα, γίνεται κυβερνήτης της Σικελίας το 1677, πράγμα εντελώς αουθιέτιστο. Από τα πρώτα μέτρα που παίρνει είναι η μείωση της τιμής του ψωμιού, η οργάνωση των επαγγελματιών, η παροχή στέγης στις πόρνες και στις άπορες γυναίκες, η προκοδότηση των φτωχών κοριτσιών – πράξεις πολύ επαναστατικές σε μια εποχή που τα διεφθαρμένα μέλη του Ιερού Βασιλικού Συμβουλίου ασχολούνταν μόνο με συνωμοσίες για την κατάληψη της εξουσίας. Ο Καμιλέρι εμπνεύστηκε από αυτήν, μια παραγνωρισμένη φιγούρα της Ιστορίας», μια μικρή και ασημαντή μνεία σε ένα βιβλίο, όπως θα έλεγε ο Καβάφης. Της έδωσε φωνή και το μυθιστόρημα κυκλοφόρησε στην Ελλάδα στις 8 Μαρτίου του 2013, την Ημέρα της Γυναίκας.

Συζητούμε καθισμένες γύρω από ένα μεγάλο τραπέζι στο αναγνωστήριο της Βιβλιοθήκης του Ιταλικού Ινστιτούτου στην Αθήνα. Η Βαλεντίνα Αλφέρι, μαζί με τη σκηνοθέτιδα **Μιλένα Κόκοτσα**, βρίσκεται στην Αθήνα για να συναντήσουν τον **Πέτρο Μάρκαρη**. Μόλις του πήραν μια

ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΜΙΛΛΕΡΙ
Η επανάσταση της σελήνης
Μετάφραση Φωτεινής Ζερβού.
Εκδόσεις Πατάκη, 2024,
σελ. 336, τιμή 12,20 ευρώ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΜΙΛΕΝΑ ΚΟΚΟΤΣΑ

«Οι Έλληνες αγαπούν την καλή λογοτεχνία»

μεγάλη συνέντευξη. Τον περασμένο Σεπτέμβριο προβλήθηκε στην ιταλική τηλεόραση, στο RAI1, η σειρά «Kostas», τέσσερα επεισόδια βασισμένα σε υλικό από μυθιστορήματα του Μάρκαρη με πρωταγωνιστή τον αστυνομικό Κώστα Χαρίτο τον οποίο υποδύεται ο Ιταλός **Στέφανο Φρέζι**. Την παραγωγή είχε ο **Κάρλο Ντέλι Εσπόστι**, παραγωγός και της ιταλικής τηλεοπτικής σειράς με πρωταγωνιστή τον επιθεωρητή Μονταλμπάνο. Το «προξενικό» έκανε η Αλφέρι ως λογοτεχνική πράκτορας, η οποία δραστηριοποιείται και στον σχεδιασμό ποικίλων καλλιτεχνικών προγραμμάτων.

Δύο δημιουργοί με πολλά κοινά

Μάρκαρης και Καμιλέρι, παρότι συναντήθηκαν μονάχα μία ή δύο φορές, έχουν πάρα πολλά κοινά, υποστηρίζει. «Πρώτα απ’ όλα είναι και οι δύο διανοούμενοι της Μεσογείου. Δύο δημιουργοί που απέκτησαν φήμη σε μεγάλη ηλικία, στα εξήντα του ο Μάρκαρης, σχεδόν στα εβδομήντα ο Καμιλέρι. Χρειάστηκε να παλέψουν για όλα στη ζωή τους και όταν ήρθε η επικαιρία τη δέχτηκαν χωρίς έπαυση. Ο εγωισμός

είναι κάτι που δεν τους ταιριάζει. Επειτα, έχουν και οι δυο πολύ βαθιά γνώση της Ιστορίας της λογοτεχνίας, του θεάτρου, του κινηματογράφου. Γνωρίζουν τι έχει προηγηθεί και αυτό τους δίνει μια άλλη προοπτική. “Βαλεντίνα, μην ξεχνάς ότι υπήρξε και ο Ντιστογιέφσκι, ο Φόκνερ, ο Σοφοκλής...” έλεγε ο Καμιλέρι. Άλλο κοινό στοιχείο τους είναι ότι εργάστηκαν καιρό στην υπηρεσία άλλων. Ο Μάρκαρης συνεργάστηκε με τον Αγγελοπούλο, ο Καμιλέρι ήταν παραγωγός της τηλεοπτικής σειράς του “Μεγκρέ” στην Ιταλία και της τηλεοπτικής μεταφοράς των έργων του Εντισοάρντο ντε Φιλίπο, έναν περσέο μεγάλο διάστημα της ζωής τους παρατηρήσεις και ακούγοντας άλλους και όταν άρχισαν να γράφουν ήξεραν καλά πώς να δομήσουν έναν χαρακτήρα. Αντιστοίχη είναι και η σχέση τους με το χρήμα, το οποίο δεν τους άλλαξε. Το σπίτι του Μάρκαρη είναι ίδιο με του Καμιλέρι, με την ίδια μυρωδιά βιβλίων και κανισού, από πίπια ή από τογάρα, τους πίνακες και τις φωτογραφίες της οικογένειάς τους». Ήταν ο τελευταίος πολιτικός συγγραφέας, λέει για τον Καμιλέρι, εξίσου και για τον Μάρκαρη, και εύχεται να δούμε τον Ιταλό «Kostas» και στην ΕΛ-

Εκδηλώσεις για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Καμιλέρι

Εφέτος, στις 6 Σεπτεμβρίου, συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη γέννηση του Καμιλέρι και προγραμματίζεται σειρά εκδηλώσεων σε όλη την Ιταλία. Κάποιο αφιέρωμα είναι πιθανόν να δούμε και στη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης τον Μάιο, όπου η Ιταλία είναι τιμώμενη χώρα. Η οικογένεια του Καμιλέρι έχει συστήσει ένα ίδρυμα, το Fondo Andrea Camilleri, με σκοπό τη διάσωση της κληρονομιάς του. Με έδρα τη Ρώμη, το ίδρυμα λειτουργεί ως κιβωτός της βιβλιοθήκης και του πλουσιότετου αρχείου του Καμιλέρι,

που έχει ψηφιοποιηθεί και αναρτάται ήδη στον ιστότοπο του ιδρυματος (www.fondondandrea.camilleri.it). «Είναι ένα υλικό – κείμενα, φωτογραφίες, επιστολές, αποκόμματα τύπου, έγγραφα – το οποίο διατρέχει όλη την Ιστορία των τεχνών στην Ιταλία του 20ού αιώνα, τη δημιουργία της τηλεόρασης του RAI, την εισαγωγή του θεάτρου του παραλόγου του Μπέκετ, την εξέλιξη του κινηματογράφου και των εκδόσεων και κυρίως τις εξελίξεις στην πολιτική ζωή και τη συγκρότηση της Ιταλικής Δημοκρατίας» εξηγεί η Βαλεντίνα Αλφέρι.

Δύο δημιουργοί που απέκτησαν φήμη σε μεγάλη ηλικία, στα εξήντα του ο Μάρκαρης, σχεδόν στα εβδομήντα ο Καμιλέρι. Χρειάστηκε να παλέψουν για όλα στη ζωή τους

Ληνική τηλεόραση. Εκτός από τα βιβλία του Καμιλέρι στις εκδόσεις Sellaris, για τα οποία διαπραγματεύεται τα δικαιώματα μεταφράσεων, εκπροσωπεί μια νέα γενιά συγγραφέων, τον **Φάμπιο Στάσι**, τον **Ντάβιντε Ενιά**, τον **Αντόνιο Μαντόνι** και τον μεγαλύτερο **Πάολο Νόρι**. Ποια είναι η εικόνα της ελληνικής αγοράς βιβλίου που έχει; «*Αν κρίνω από τους ιταλούς συγγραφείς που μεταφράζονται στην Ελλάδα, εκτιμώ ότι οι Έλληνες αγαπούν την καλή λογοτεχνία. Ζούμε σε μια εποχή που οι πάγκοι των βιβλιοπωλείων κατακλύζονται από τη λεγόμενη "genere μυθοπλασία", είδη με στερεωτικά χαρακτηριστικά, που αφηγούνται την ιστορία μιας οικογένειας ή μιας φιλίας, όπως στην περίπτωση της Έλενας Φεράντε. Είναι μια εποχή στην οποία, αν ένα βιβλίο γνωρίσει επιτυχία, δημιουργεί ένα ρεύμα που ξεκινάει σαν χειμάρρος στα βιβλιοπωλεία. Νομίζω πως στην Ιταλία έχουμε πάψει να αντιστεκόμαστε σ' αυτά τα ρεύματα· χαίρομαι που οι Έλληνες το πολεμάνε ακόμη*». Καλή λογοτεχνία δεν έχει πάψει όμως να γράφεται στη γείτονα, και μου αναφέρει τη **Βαλέρια Παρέλα**, τη **Βιόλα Αρντόνε** και την **Αννα Βολτάτσο**, νέες γυναίκες συγγραφείς που φέρνουν στα γράμματα κάτι διαφορετικό και αξιόλογο.

Ρωτάει για την τρέχουσα λογοτεχνική παραγωγή στην Ελλάδα. Φαίνεται ήδη καλά ενημερωμένη. Προφέρει τα ονόματα των συγγραφέων με καθαρή ελληνική προφορά. Η μητέρα της ήταν καθηγήτρια Φιλοσοφίας, μεγάλωσε στην Πεσκάρα και κάθε καλοκαίρι έμπαιναν στο πλοίο και διέσχισαν την Αδριατική για διακοπές στην Ελλάδα. Όταν απέκτησε τα δικά της παιδιά, έκανε το ίδιο. Τώρα περνά τα καλοκαίρια στη Σκύρο, που της θυμίζει την Ελλάδα των καλοκαιριών της δεκαετίας του 1970. Η συζήτηση περνά σε άλλες περιοχές, στο «*κατοικάκι λεμονάτο και στην προβατίνα, τα φημιομένα εδέσματα της Σκύρου*». Τα σχολιάζει με ενθουσιασμό. Δεν μαγειρεύει κατοικάκι λεμονάτο αλλά στο Αμπρούτσο φτιάχνουν pecora al cotturo. «*Είναι η ιταλική εκδοχή της σκυριανής προβατίνας. Ούνα φάτσα, ούνα ράτσα, έτσι δεν λένε;*» καταλήγει.

↑
Ο Αντρέα Καμιλέρι